

A large, stylized, black 'K' logo that serves as the background for the top half of the image. The 'K' is composed of thick, solid black strokes. The top horizontal bar is split into two segments by the vertical stem. The diagonal strokes are also thick and solid black, creating a high-contrast graphic.

De kleine

25

De K is weer in de maand. De K van Klei, van Keramiek, van Kunst. Maar ook van Kijken, Koesteren, **C**reatief en Knowhow. Kijk & lees in **de kleine K** wat er met Klei Kan.

de kleine K

nummer 25 januari 2017

de kleine K

is hét onafhankelijke digitale keramiek-
magazine.

Elke maand vol inspiratie en knowhow. Met de
weerslag van mijn persoonlijke zoektocht naar
kwaliteit.

Van de inspiratie die het werk geven kan, van
de knowhow die de kunstenaar biedt.

Van het eigen karakter, dat iets laat zien van
de laag onder de werkelijkheid, het mysteri-
euze dat toch altijd een element van goede
kunst is.

Inspirerende keramisten dus en lekker prakti-
sche technische oplossingen.

Met op het podium geselecteerde tentoon-
stellingen en andere interessante evenemen-
ten. En op de **Facebook** pagina het actuele
keramieknieuws.

Mels Boom

De artikelen bieden ook veel mogelijkheden
om door te klikken naar websites: klik op de
gekleurde teksten of op de afbeeldingen. Klik-
ken aan de zijkant van de pagina's is gere-
serveerd voor doorbladeren in iBooks.

Gebruik het liefst **Acrobat Reader** om dit
magazine te lezen. In dat programma werken
ook de links naar andere pagina's in dit docu-
ment.

Als u op een pagina linksonder op *de kleine K*
klikt, gaat u naar de inhoudsopgave.

Klik hier als u de tekst
hierboven niet kunt lezen

*Op de vorige pagina: Rob van Bergen, **Menno**, 2005, levensgroot*

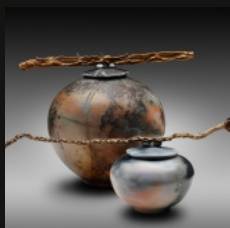
INSPIRATIE

Rob van Bergen
Op schoonheid verliefd

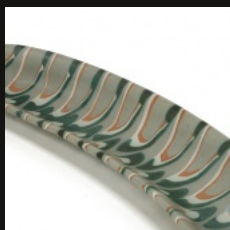

Marit Kathriner
Omhelzingen

Brenda McMahon
Natuurlijk klei

INSPIRATIE momenten

Tim van de Weerd
Martine Damas
Helen Cho
Sigrid Hovmand

KNOWHOW decoratietechnieken

Wendy Lawrence
Laat zien hoe zij speciale
structuren maakt

KNOWHOW wat en hoe

Wat
Siliciumcarbide

Hoe
Matthew Blakely vertelt over
natuurlijke glazuren

PODIUM & kleipers

Zes keramisten uit
Höhr-Grenzhausen
Loes & Reinier International
Ceramics

Colofon

Inspiratie

Rob van Bergen

Op schoonheid verliefd

Ze staren naar buiten, door het raam. Zomaar wat voor zich uit, alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. De koppen van Rob van Bergen hebben een zweem van uitdrukking die ruimte laat. Mysterieus en tegelijk heel nabij. Persoonlijk. Hun kleding en hoofddeksels geven een rijk contrast – in kleur en variatie – met de serene huid.

Ik zag de portretten van **Rob van Bergen** (NL, 1952) voor het eerst op de Realisme-beurs in Amsterdam. Heel naturalistische bustes, extra realistisch door het gebruik van textiel voor de aankleding. Op ooghoogte opgesteld, waardoor meteen contact ontstond met de toeschouwer.

Een soort ontmoeting van twee groepen: de statische en de bewegende. Van de Renaissance en het heden. Want de beelden hebben die uitstraling, door de aankleding en vooral de hoofddeksels.

Op de vorige pagina: **Paulo**, 2016
▼ **Burgemeestersvrouw** (detail), 2013
Alle beelden zijn bijna levensgroot

Stoffeerderij

Het gebruik van textiel geeft echt een extra dimensie. 'Ik ben er nog maar een paar jaar mee bezig. Eigenlijk lag het wel voor de hand, want vroeger werd thuis veel met stoffen gewerkt. Mijn vader was stoffeerder en van die technieken is me nog best wat bijgebleven. Ik heb er, denk ik, ook wel gevoel voor. Dus ben ik stof en touw bij mijn portretten gaan gebruiken. Textiel uit de klassieke woninginrichting, maar ook exotische stoffen. Ik had nog oude stalenboeken en oude adressen en van het een kwam het ander. Een echte ontdekkingstocht, een beetje nostalgisch. Deze stoffen passen ook goed bij mijn lievelingsperiode, de late Middeleeuwen, vroege Renaissance. Ze roepen precies de goede sfeer op.' Rob houdt van ritmen en patronen in textiel, zoals die ook gebruikt worden in islamitische kunst. 'Ik ben gek van meubels en textiel uit de Swat-vallei, uit Oezbekistan, Afghanistan. Van paardentomen, mijters.'

Huid

Niet alleen de gekleurde stoffen maken de beelden levendig. Ook de behandeling van de huid doet dat. Rob heeft daar twee methoden voor. Met een houtje kan hij kleine structuren in de klei drukken, die de huid van de figuren benadrukken. Door het houtje te draaien, krijgen de structuren telkens een andere richting. Maar hij kan het oppervlak ook beplakken met rijstpapier, waardoor een heel apart effect ontstaat. Een soort echte huid, met wat variatie in kleur, diepte en structuur.

Gelijkenis

Natuurlijk is levendigheid belangrijk, maar dat geldt nog veel meer voor gelijkenis. Gelukkig is dat geen probleem. 'Koppen liggen me, de gelijkenis was er al meteen. Je moet het als het ware in je hebben. Het gaat, zoals meestal het geval is, vooral om het kijken. Je handen volgen vanzelf. Een onbewust proces. Dat is het fijne

Op de vorige pagina: *Menno*, 2016
▼ *George (detail)*, 2013

van een model. Het zijn vaak zulke mooie koppen, renaissancehoofden. Soms jaren 20. Ik weet nog hoe het eerste model hier kwam. Ik zag die jonge vrouw in een café, met een gezicht dat precies goed was voor wat ik wilde maken. Ik nodigde haar uit, maar er was best een weifeling. Ze kwam toch, met chaperonne.' Soms laat Rob echter de gelijkenis geen rol spelen en boetseert hij uit het hoofd.

De uitdrukking van de gezichten is wat onbestemd. 'Dat doe ik met opzet. Openheid van uitdrukking geeft veel meer vrijheid om te interpreteren. Een schreeuw is een schreeuw en dat geeft geen ruimte. Het moet mysterieus blijven. Zoals een vrouw die naar boven kijkt. Is ze vol verwachting? Komt er wat naar beneden? Wat ziet ze?'

Op de vorige pagina: **Messer Avanzi**, 2014
▼ **Anne** (detail), 2014

Vragen

Rob weet tevoren wat hij gaat maken, maar laat dat tijdens het werk wel los. Wat er gaat gebeuren, is best wel afhankelijk van zijn stemming. Hij doet ongeveer een dag over het maken van een beeld. Daar gebruikt hij witte steengoedklei voor, met fijne chamotte, want hij vindt dat zo het licht op het oppervlak mooier reflecteert. Aan het eind van de dag boetseren komen de vragen. Klopt het? Is de uitdrukking goed? Wat zeggen de ogen? Werken vlakken elkaar niet tegen? Is het consequent? Als de grove opzet klaar is, volgt de afwerking. Dat is heel veel werk: de huid, kleding, hoofddekseis. De huid moet zijn structuur krijgen, de stof voor de kleding wordt uitgezocht, gaas aan de binnenkant aangebracht om goed te kunnen monteren en de hoofddekseis worden met papier beplakt of beschilderd. Glazuren doet Rob niet. 'Dat is veel te ingewikkeld en met textiel bereik ik een veel mooier geheel. Af en toe gebruik ik wel wat engobe of oxide als accent.'

▲ *Ginevra*, 2013

Alle foto's bij dit artikel: Rob van Bergen

Iets nieuws

Van Bergen houdt van experimenteren. Met stijlen, periodes en materialen. Na zijn opleiding, van 1972 tot 1976 aan de Academie voor Beeldende Vorming in Amersfoort, maakte hij vooral glasobjecten en combineerde die met tere materialen uit de natuur. 'Glas vond ik op den duur veel te moeilijk worden, te technisch. Al die problemen met krimp, met mallen die voortdurend aangepast moesten worden. Ik was er op

een gegeven moment helemaal klaar mee en liet een tijdlang in brons afgieten.' Naast het glaswerk had hij al lang figuren uit klei geboetseerd, om na zijn toch wel abstracte opleiding ook figuratief te kunnen werken. Het betekende een mooie overgang naar het portret. Met een onorthodoxe benadering van het materiaal. 'Die veranderingen zijn prima. Want je moet als kunstenaar telkens weer iets nieuws maken.'

Nummer 25 van de kleine **K**!

Wat begon met een eerste nummer van 11 pagina's is nu, na twee jaar, uitgegroeid tot een volwassen magazine, met interviews, stap-voor-stap artikelen en films. Met verhalen over en aankondigingen van actuele tentoonstellingen, markten en andere evenementen.

Inmiddels al meer dan 4.000 abonnees krijgen het magazine maandelijks in hun mailbox en duizenden downloaden een nummer.

Uit alle hoeken van de keramiekwereld komen lovende kritieken. Over de mooie vormgeving, de saillante teksten, de actuele verhalen en de interessante knowhow.

In de lijn van het digitale magazine is in juli 2016 het eerste boek gepubliceerd. *Het grote **K** boek*. Met inspiratie en knowhow, voor amateurs en professionals. Ook dit boek blijkt aan een behoefte te voldoen en oogst veel waardering.

Al die lof komt niet alleen de uitgever toe, maar ook de schrijvers, die nu zonder beloning reizen en schrijven. Dat willen we veranderen. Daar is geld voor nodig. Bovendien willen we *de grote **K*** elk jaar gaan uitgeven. Tot nu toe is deze investering uit eigen zak betaald, maar dat zal niet jaarlijks gaan lukken. We vragen geen abonnementsgeld om het magazine toegankelijk mogelijk te houden. En we vermijden subsidies om onafhankelijk te blijven.

Daarom zoeken we vrienden. Ondersteun deze plannen en word **vriend** van *de kleine **K***. Of **Vriend**. Of misschien wel **VRIEND**. Als u zich aanmeldt, krijgt u jaarlijks een betaalverzoek per mail (geen incasso!) Klik daarvoor op de link op de volgende pagina.

Begin het nieuwe jaar goed!

Word vriend van de
kleine K

...of Vriend

...of VRIEND

en steun zo *de kleine K*, om elke maand een
mooi magazine te kunnen uitgeven
en elk jaar de papieren versie:
het grote K boek

vrienden doneren € 20 per jaar,
Vrienden € 50 en VRIENDEN € 100

Ja, ik klik hier om mij aan te melden

Natuurlijk kunt u ook gewoon doneren op
IBAN **NL68INGB0007343733** t.n.v. Stichting k+K
Elk ander bedrag is ook van harte welkom

Marit Kathriner

Omhelzingen

De stukken van Marit Kathriner zijn omhelzingen in klei. Figuren die, dicht bij elkaar, haast één vorm worden. Subtiel in oppervlak, soms met een sterk accent in vorm of kleur. Duidelijk op een intuïtieve manier gemaakt, haast op de tast. Kwetsbare uitdrukkingen van het emotionele landschap.

Wat je ziet in een kunstwerk is natuurlijk altijd persoonlijk. Daarbij is het belangrijk goed te kijken en je te verdiepen in de kunstenaar. Vooral bij minder toegankelijk werk. Bij [Marit Kathriner](#) (CH, 1980) is dat zeker het geval. Ik leerde haar werk kennen via haar man, Laurent Dufour (zie **de kleine K** nummer 13), en zag de subtiliteit in benadering en uitvoering. Die illustreert ze mooi op de hoofdpagina van haar website, waar ze, kleurig gekleed, met de rug naar je toe staat, voor door bomen omzoomd water. Dat maakt nieuwsgierig, zowel naar de kunstenaar als wat ze uit wil drukken. Het lijkt alsof gevoelens en natuur daarbij de belangrijkste rol spelen.

‘Mijn belangrijkste inspiratiebronnen zijn de bergen. Hun enorme aanwezigheid en kracht. De manier waarop ze met de seizoenen veranderen. Maar ook de mens en zijn emoties. Vaak zijn het de dagelijkse dingen van het leven die ik in het werk een rol laat spelen. Wat we samen beleven, de geboorte van de kinderen, grote en kleine dingen die gevoelens oproepen.’

Op de vorige pagina: **Sommet**, 2013, 59 x 24 x 23 cm

▼ **Paysage**, 2012, 25 x 32 x 29 cm

Foto's bij dit artikel, tenzij anders aangegeven:

Nicolas Laureau

Kaas

Al op haar zestiende maakte Marit kennis met klei. 'Als materiaal sterk en tegelijk gevoelig. En je bewerkt het vooral met je handen. Dat handwerk kende ik van thuis. Mijn ouders hadden een kaasboerderij, ook een echt ambacht.' Ze werd leerling in Duitsland en werkte een paar jaar in verschillende ateliers in Duitsland, Zwitserland en Frankrijk. Ze draaide er vooral productie. Daarna volgde ze de keramiekopleiding in Guebwiller aan het Institut Européen Des Arts Céramiques (IEAC), een relatief nieuwe professionele keramiekopleiding vlakbij het Franse Mulhouse. 'Dat was kort maar hevig. Een geweldig rijke ervaring. Daarna heb ik ateliers met Laurent gedeeld, tot we het oude stati-

on vonden waar we nu wonen. Een geweldige plek, die al veertig jaar verlaten was, helemaal overwoekerd.' Al tijdens de opleiding aan het IEAC begon ze met andere technieken dan het draaien. Langzamerhand is ze helemaal overgegaan op handopbouw. 'Mijn potten zijn beetje bij beetje sculpturen geworden.'

Op zoek naar de top

Marit maakt haar werk op een spontane manier. 'Ik teken een beetje, gewoon wat lijnen, en ga dan verder met klei. Het is net een wandeling in de bergen, onderaan beginnen, op zoek naar de

▼ *Jonction*, 2011, 18 x 20 x 16 cm, foto: M. Kathriner

Op de volgende pagina:

Umarmung, 2013, 49 x 36 x 30 cm

top. Best lang, af en toe uitrusten wanneer de klei moet drogen. Dan kan ik ook even afstand nemen, gevoel krijgen of het allemaal klopt. Maar vanaf het moment dat de vorm duidelijk wordt, krijg ik haast. Een plezierige race naar de top.' Om spontaan te kunnen werken gebruikt Marit nauwelijks gereedschappen. Ze werkt met haar handen, een houten roller, met stof beklede planken, een mes en een snijdraad (en... de radio). De steengoedklei komt uit de buurt en in een locale steengroeve is de klei voor de engobes te vinden. 'Ik houd van het experiment. Lekker mengen: klei, zand, as. Meestal gebruik

ik veldspaatglazuren en stook dan op 1300 °C in mijn elektrische oven.'

Het atelier deelt Marit met haar man. 'Dat hebben we altijd gedaan. Je samen kunnen ontwikkelen vind ik geweldig. Hoewel we elk ons eigen ding doen en bijna nooit tegelijkertijd aan het werk zijn. Soms wel, als een van ons aan een groot stuk werkt, waar vier handen voor nodig zijn. En het geeft steun als dingen niet lukken. Dan ben ik ontgoocheld, maar kan niet anders dan opnieuw beginnen. Ook in de toekomst blijf ik gewoon verder zoeken en experimenteren. Maar het moet wel fris blijven, nieuwsgierig.'

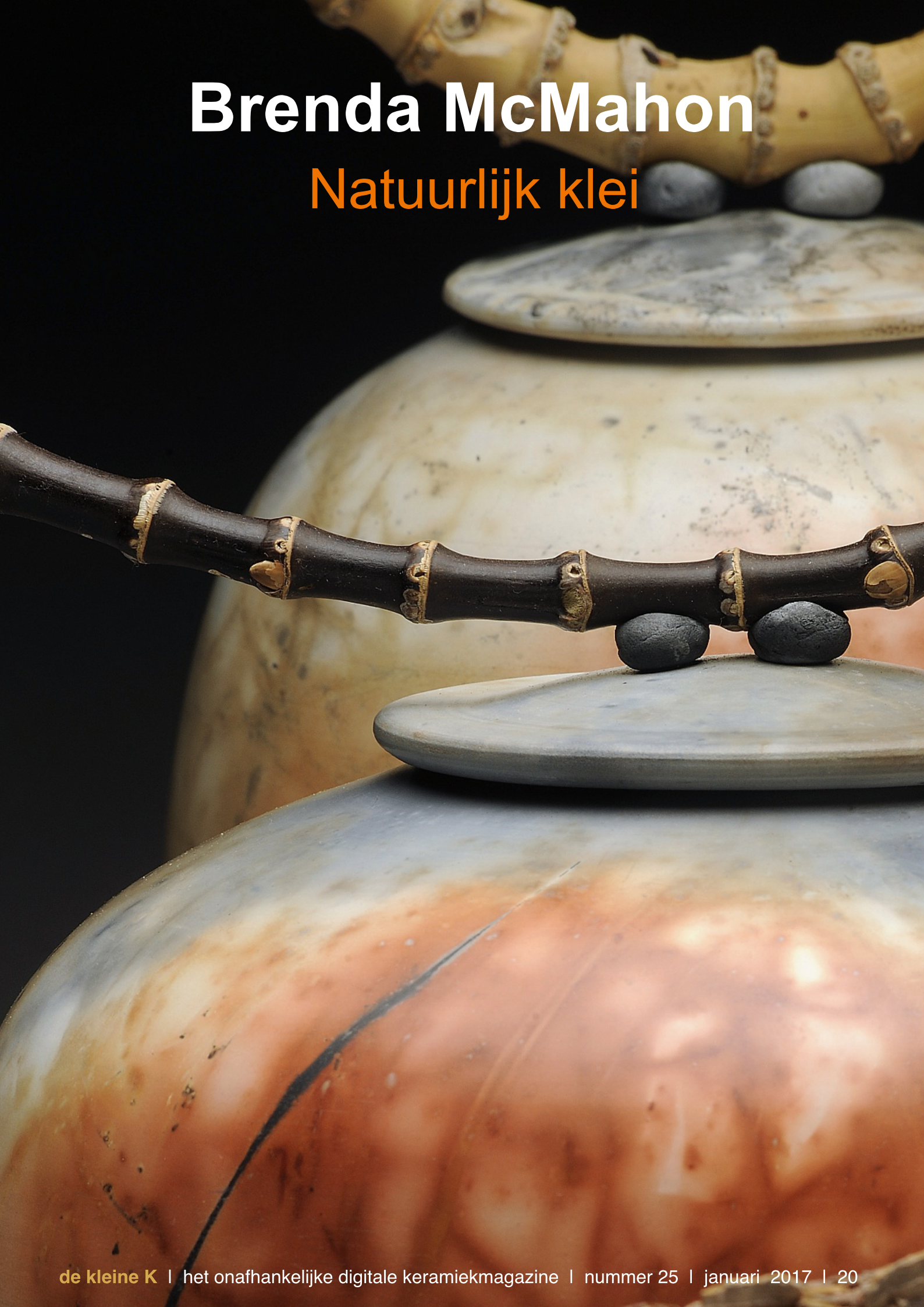
▼ **Arches**, 2016, 23 x 24 x 25 cm

Op de volgende pagina:

Elévation, 2014, 68 x 30 x 32 cm

Brenda McMahon

Natuurlijk klei

Natuurlijke vormen en materialen. Voor Brenda McMahon zijn dat klassieke vaasvormen, klei, drijfhout, kiezels. Op een harmonische manier gecombineerd. Het natuurlijke karakter benadrukt ze door het klei-oppervlak te polijsten en haar stukken in kapsels te rookstoken. Ze voegt daarbij organisch materiaal en metaalzouten toe en krijgt zo een levendig oppervlak.

Natuurlijk, daar gaat het bij **Brenda McMahon** (US, 1964) om. Wel een cliché, maar waar, de natuur als inspiratiebron. Zoals Brenda het zelf zegt: 'Je kunt niet onder je ervaringen uit. Ik ben opgegroeid aan de Atlantische Oceaan, dus de natuur speelde altijd een grote rol. Ik maakte van alles van drijfhout en andere dingen die ik aan de kust vond. Zand overal, tussen mijn vingers, tenen, in mijn haar. Zogezegd van zandkastelen naar kleipotten. Nog steeds speelt

de natuur een grote rol. Ik ben net terug van de Grand Canyon, die een grote indruk op me maakte. Die kleuren en texturen, ontstaan door het eeuwenlang schuren van de gletsjers over

Op de vorige pagina:
In kapsels gestookte vazen met bamboe handvatten, 2012,
h 20 en 25 cm, foto: Jon Conklin, Celuch Creative Imaging

▼ Vazen met handvatten uit iepen- en palmhout, 2016,
Ø 30 en 13 cm

Foto's bij dit artikel, voorzover niet anders aangegeven:
Ryder Gledhill

Op de vorige pagina: **Wild Nature**, pot met speciaal bamboe handvat en fles, 2016, Ø 17 en 20 cm

▲ **Ethereal Transitions**, pot met iepenhouten handvat, 2016, h 30 cm

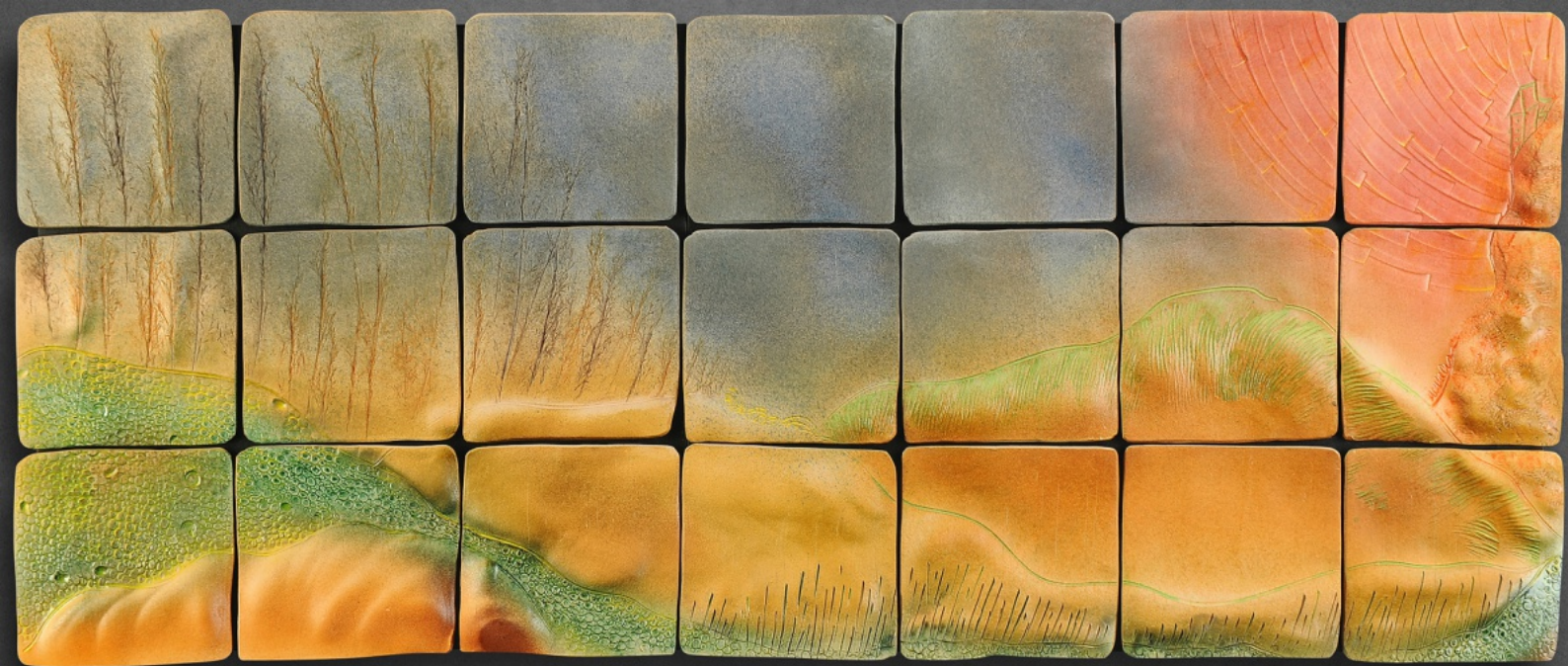
◀ **Driftwood Winds**, pot met drijfhouten handvat, 2016, h 30 cm

de aarde. Die wil ik weergeven in mijn werk.' En daar slaagt Brenda prima in. Ze gebruikt traditionele vormen en probeert die perfect te maken. En combineert ze met drijfhout en natuurlijke elementen: takjes, zaaddozen, bamboestengels.

Verjaarscadeau

Brenda heeft geen echte keramiekopleiding gevolgd. Thuis was er niet veel belangstelling voor kunst, dus ging ze in haar eentje naar musea. Ze studeerde communicatie en werkte lange tijd als journalist. Maar wel een met liefde voor klei, toen ze het eenmaal – voor de lol – geprobeerd had. 'En toen ik dertig werd, gaf mijn moeder me een cursus pottenbakken cadeau. Want ik had toen best wel veel vrije tijd en wilde iets creatiefs doen. De eerste les was geweldig, alsof er binnen in mij wat loskwam. Het was een soort thuiskomen. Alsof ik toen pas leefde! Volkomen absurd, maar die avond voelde ik dat ik *potter* wilde worden. En een jaar later maakte ik plannen om het werkelijk mijn vak te maken.'

Klassieke vormen

Al vanaf het eerste begin voelde Brenda zich aangetrokken tot gerookstookt werk. 'Ook dat heeft wat natuurlijks: de naakte klei, de rooksporen op het oppervlak. Daar horen klassieke vormen bij, eenvoudige, waar de grillige vormen van de rook goed op uitkomen. Ik heb inmiddels speciale technieken ontwikkeld om die effecten optimaal uit te laten komen: polijsten, kapselbrand. Ik wil werk maken dat mooi is, natuurlijk en met een oppervlak dat iets mysterieus heeft.' Naast het kleinere werk maakt Brenda ook wandsculpturen. Een groter canvas, om meer figuratief te kunnen werken. 'Ik wil ook verhalen kunnen vertellen, gevoelens en impressies weergeven. Van de natuur uiteraard. Een soort natuurstilleven. Ook daarbij gebruik ik weer andere materialen: stenen, hout. Maar ook andere kleuren, die ik met stains en onderglazuren aanbreng.'

Kapselbrand

Brenda maakt haar werk in series. Ze plant telkens een week vooruit en houdt niet op voordat het werk staat te drogen, klaar voor de biscuitbrand. 'Bij het draaien vind ik het belangrijk om zo licht mogelijke stukken te maken. Ze moeten zweven, helemaal in balans zijn. Zodra de klei droog genoeg is, ga ik polijsten. Ten slotte volgt de kapselbrand op 980 °C. Ik stop allerlei natuurlijke materialen en minerale zouten in het kapsel, om mooie effecten te krijgen.' Brenda heeft een speciale kapseltechniek ontwikkeld: papieren kapsels, die met papierklei besmeerd worden. Laag over laag. Een beetje zoals bij een papieroven (zie **de kleine K** nummer 18).

▲ *Mystery of a Day*, wandsculptuur, 2016, 53 x 125 cm

Op de volgende pagina: *Zen*, 2012, h 15 cm

Foto: Jon Conklin, Celuch Creative Imaging

Na de stook kunnen de kapsels opengebroken worden. Daarna volgt het schoonmaken van het werk en ten slotte wrijft Brenda er was op. Bij de wandsculpturen begint Brenda met een idee, soms met een tekening. De tegels, waar de sculptuur uit bestaat, snijdt ze met de hand en legt het tableau op een tafel. Dan gaat ze er een ontwerp op schetsen. 'Dat doe ik met een eetstokje. Ik bewerk het oppervlak van de tegels, breng er diepte in door klei weg te halen en toe te voegen. Dan laat ik het geheel drogen, stook het biscuit, breng eerst onderglazuren aan en dan een laag transparant glazuur. Ten slotte stook ik het werk opnieuw op 1100 tot 1150 °C.' Brenda verkoopt het werk op shows, zoals dat in de Verenigde Staten gebruikelijk is. Voor de wandsculpturen krijgt ze meestal opdrachten. In de toekomst wil ze groter werk maken en het rookstoken verder ontwikkelen. 'Ik wil de mensen verbazen.'

TIP:

Het bewaren van papierklei is altijd een probleem. Het gaat stinken en er komt schimmel op te staan. Laat het liever helemaal uitdrogen en bewaar het zo voor de volgende keer. Dan gewoon weer water toevoegen om het verwerkbaar te maken.

Op pagina 26 laat Brenda zien hoe ze een papieren kapsel gebruikt.

1

2

1. Eerst verpak ik mijn werkstuk in organisch materiaal. De manier waarop ik dat doe, bepaalt het uiteindelijke effect.

2. Voor de eerste laag bestrijk ik een vel papier met slib.

3

4

3. Dan vouw ik er het vel papier omheen. Door het slib blijft het lekker plakken.

4. Vervolgens vouw ik meerdere lagen papier met slib om het werkstuk. Ik laat hier en daar wat openingen om variatie in reductie te krijgen.

5

6

5. Ten slotte breng ik een laag slib aan en druk daar zaagsel en houtsnippers in. Zo krijg ik voldoende reductie.

6-7. Na de stook op ongeveer 950 °C is al het organisch materiaal mooi verbrand. Om de stukken zit een brosse schil gebakken klei.

7

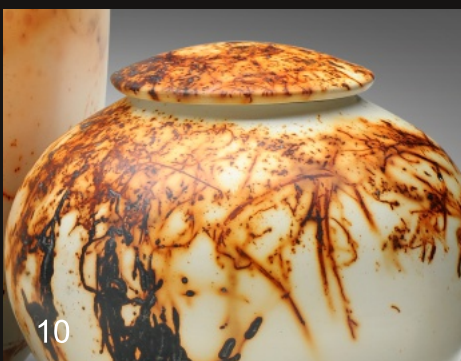

8

8-9. Die schil hoeft er nu alleen nog maar afgebroken te worden.

9

10

10. Na het verwijderen van de schil poets ik het werkstuk nog op met was. En zo ziet een werkstuk er dan uit.

LA CÉRAMIQUE

KERAMIEKCURSUSSEN IN FRANKRIJK

Leren en genieten in Cordes sur Ciel of La Borne
Werken onder leiding van professionele keramisten

In 2017 onder andere:

Monika Debus - Zoutglazuur bij lage temperatuur
Pep Gomez - Decoraties op steengoed
Fernand Everaert - Terra sigillata
Fritz Rossmann - Porselein
Richard Dewar - Zoutglazuur
Charlotte Poulsen - Dierfiguren

Klik *hier*
voor deze en veel meer cursussen
of kijk op www.laceramique.com | +33 (0)563537297

**Opleidingen
monumentaal beeldhouwen
in keramiek
voor beginners en ervaren keramisten**
www.studio-kd.be (opleidingen)
www.katrindekoninck.be (artistiek portfolio)

SBB
Gouda

Ambachtelijke opleiding
keramische technieken

SBB Gouda is dé
Nederlandse
keramiekopleiding.
Ook voor masterclasses
en korte cursussen.

**U bent van
harte welkom!**

SBB Gouda keramiek opleiding

Winterdijk 4a, Gouda

0182 - 515 274

www.sbbgouda.nl

Uw keramische handboeken

Geschreven door Netty Janssens

Snel in huis?
Bestel via de
website!

Bestellen: www.ceramiccolor.nl

De **website** van
de kleine K is
vernieuwd!

Tim van de Weerd

Martine Damas (Galerie Sépia)

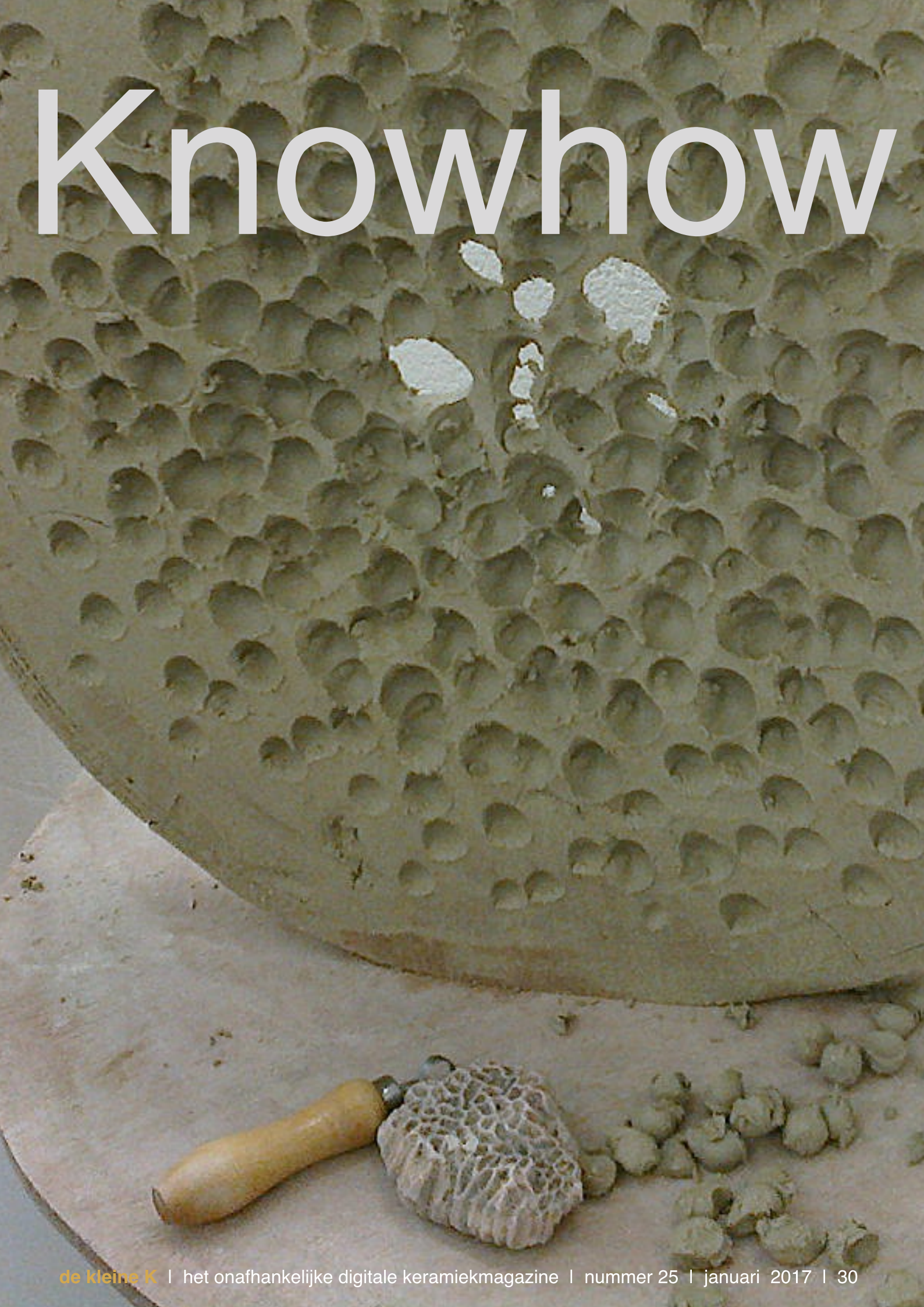
Inspiratie Momenten

Helen Cho

Sigrid Hovmand

Knowhow

Decoratietechnieken: Wendy Lawrence

Heel aards is het werk van Wendy Lawrence. Geïnspireerd op geologische structuren. De schuimende glazuurlagen bedekken een rotsachtige ondergrond, met scheuren, gaten en breuken. Soms hebben de stukken een golvende vorm, alsof het koraal of een fossiel zeedier is.

Wendy Lawrence heeft een obsessie voor texturen. Rotsen, geologische structuren, steencirkels en monolieten hebben haar speciale belangstelling. Ze verzamelt stenen, tekent en fotografeert ze en gebruikt dat materiaal als inspiratiebron voor haar stukken. 'Die vormen kunnen zo ontzettend sterk zijn, vol energie.' Het spel van rotsformaties en hun gelaagdheid. De afgesleten oppervlakken, gebroken kanten, onverwachte gaten, het zijn evenzoveel elementen die Wendy in haar stukken verwerkt.

▼ *Carved Form*, 2016, 70 x 50 cm

Op de volgende pagina:

Carved Form on granite, 2015, 25 x 40 cm

Tekenen

'Eigenlijk is van kinds af aan tekenen mijn ding. Zolang ik mij herinneren kan, tekende, schilderde en speelde ik met plasticine. Mijn ouders kochten verf, potloden en nog veel meer om me aan te moedigen. En mijn oudste zus, die ontzettend goed kon tekenen, motiveerde me. Op school was de tekenles dan ook mijn favoriet. Later wilde ik illustrator worden en ik deed daarom de *foundation course*, zoals we die hier in Groot-Brittannië hebben. Dat is een basiscursus creatieve vakken, het eerste jaar van de universitaire studie. Je krijgt er in van alles les, ook in 3D. Ik weet nog wel dat ik daar zes weken aan mee moest doen. Ik werd er helemaal ongeluk-

kig van, tot ik op een gegeven moment klei ontdekte. Dat maakte alles weer goed. Wat een geweldig materiaal!' Wendy haalde haar BA (met lof) en specialiseerde zich in raku en rookstook. Maar die keuze bleek op den duur te beperkend. 'Ik had mijn eigen weg nog niet echt gevonden. Maar ik had al wel jarenlang texturen getekend, stenen verzameld, rotsen gefotografeerd en zo een hele geologische documentatie opgebouwd. Ik begon die structuren in mijn werk toe te passen. Met klei ging dat prima, ik sloeg en mepte er op los. Langzamerhand hebben de texturen zich ontwikkeld en zijn rustiger en duidelijker geworden.'

Kraterglazuur

Wendy gebruikt zwaar gechamotteerde klei van Scarva. Dat moet wel voor deze vormen met heel verschillende wanddikten. Ze heeft verschillende technieken om objecten op te bouwen. Ze snijdt uit massieve klei, rolt platen uit, bouwt met de hand op en gebruikt drukmallen. Als ze een vorm klaar heeft, gaat ze over op het bewerken van het oppervlak, het aanbrengen van de structuren en texturen. Dat doet ze met mirettes, naalden en messen. Maar ook met

gevonden objecten als koraal, kiezelstenen en houten vormen. 'Ik pas vijftien verschillende vulkanische glazuren toe. Het kratereffect ontstaat door toevoeging van siliciumcarbide, dat tijdens de stook koolzuurgas laat ontstaan. Dat borrelt door het glazuur naar buiten, en geeft de typische structuur (zie ook WAT&HOE in dit nummer voor meer informatie over dit materiaal).'

Wendy Lawrence (GB, 1968) studeerde aan de University of Central Lancashire. Ze haalde daar in 1998 haar BA ruimtelijk ontwerpen (keramiek). Daarna volgde een post graduate opleiding in educatie aan de Bolton University. Ze is zeer actief: neemt deel aan veel keramiekmarkten, exposeert in galleries en musea en geeft les.

Wendy woont en werkt in Denby, Noord-Wales.

Op de volgende pagina's laat Wendy zien hoe zij speciale structuren maakt.

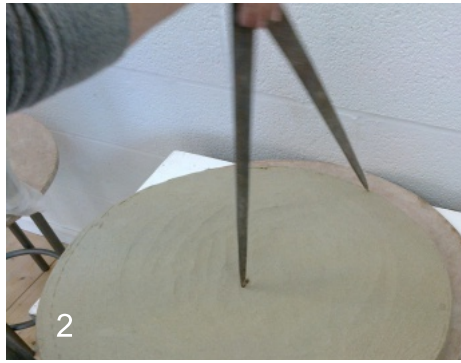
▼ **Pitted Form**, 2016, 70 x 40 cm
Op de volgende pagina: **Wave**, 2016, 30 x 60 cm
Alle objectfoto's bij dit artikel: Ian Marsh

1

2

1. Eerst maak ik een dikke, platte plaat klei en snijd hem globaal in een ronde vorm.

2. Met een passer teken ik een cirkel af. Dan snijd ik de plaat uit volgens de afgetekende lijn en zet hem op zijn kant. De dikte is daar net genoeg voor.

3

4

3. Ik ga de klei bewerken als hij nog zacht genoeg is. Met een ronde mirette maak ik er holtes in.

4. Ik werk van het centrum naar buiten, eerst met een grote mirette.

5

6

5-7. Daarna gebruik ik ook kleiner gereedschap om de structuur interessant te maken.

7

8

8. Ook de rand van de schijf geef ik een structuur. Dat doe ik bijvoorbeeld met stukjes koraal, die hele mooie afdrukken in de klei geven.

9

10

9-10. Ik ga door met het bewerken van het oppervlak tot ik tevreden ben over het resultaat.

11-12. Ook de buitenrand krijgt wat structuur.

13. Na de biscuitstook breng ik een vulkanisch glazuur aan. Daar kwast ik, voor de kleur, koper-, vanadium- en titaniumoxide over en voeg siliciumcarbide toe om het kratereffect te krijgen. Ik gebruik glazuur op een spontane manier, meestal in meerdere lagen, heel dik over elkaar heen. Zo krijg ik rijk geschakeerde oppervlakken, die voor een deel door toeval bepaald worden. Ik stook in de elektrische oven tot 1250 °C.

En dit is het eindresultaat!

Foto's van het proces: Tara Dean

Siliciumcarbide

Deze verbinding van silicium en koolstof, ook wel carborundum genoemd, wordt wegens haar hardheid (Mohs 9+) voornamelijk toegepast bij producten die zwaar belast worden. Bijvoorbeeld slijpstenen en schuurpapier. Maar het wordt ook gebruikt voor producten die een hoge temperatuur of thermische schok moeten kunnen verdragen. Bijvoorbeeld ovenplaten, die uit dit materiaal dun en licht kunnen zijn. Ze buigen niet door en ze zijn bestendig tegen allerlei chemicaliën.

Het materiaal komt nauwelijks in de natuur voor en moet dus gesynthetiseerd worden.

Samenstelling

De algemene formule is SiC. Deze grondstof wordt geleverd als poeder, in diverse korrelgrootten, en als vezel. De laatste soort wordt niet bij het maken van keramiek gebruikt. Als grondstof is SiC vrij zuiver. Er kunnen kleine verontreinigingen in voorkomen. Molecuulmassa 40,1, hoog gloeiverlies door de reactie in de oven met zuurstof.

Klei

Siliciumcarbide wordt niet aan klei toegevoegd.

Glazuur

Deze grondstof is op twee manieren te gebruiken. In beide gevallen is dat vanwege de reactie in de oven met zuurstof: $\text{SiC} + 2\text{O}_2 \rightarrow \text{SiO}_2 + \text{CO}_2$. Het onttrekken van zuurstof geeft een reducerende atmosfeer, ook in een elektrische oven, zij het plaatselijk. Toevoeging van fijnkorrelige SiC aan bijvoorbeeld een koperrood glazuur kan het gewenste rood opleveren. Toevoeging van tinoxide maakt het resultaat beter.

Een tweede toepassing is het veroorzaken van gas (CO_2) in de glazuursmelt, waardoor kraterglazuren ontstaan. Daarvoor is grofgemalen (100 mesh) SiC beter.

Kleur

Zwarte, glinsterende korrels.

Uitzetting

Laag.

Smeltpunt

2730 °C.

Veiligheid

De stof staat niet als gevaarlijk bekend. Het is niet zeker of in het poeder ook resten vezel aanwezig zijn. Gebruik daarom toch een goed stofmasker.

Kosten

Circa 45,00 €/kg.

Natuurlijk glazuren

Rotsen en gesteenten bepalen vaak het karakter van de plaats waar ze voorkomen. Maar ook van keramiek als hun materiaal gebruikt wordt om dat te maken. Voor Matthew Blakely het uitgangspunt van zijn werk. Hij verzamelt op veel plaatsen in Groot-Brittannië gesteenten om daar zijn objecten mee te vervaardigen. Door de materialen van een plek samen te verwerken in een werkstuk, geeft hij in keramiek het karakter van die plek weer. Zo ontstaan Galloway potten, Dartmoor vazen en Edinburgh kommen. Matthew vertelt in dit artikel over zijn idee en werkwijze.

'In essentie is het maken van keramiek een creatief proces. Nauw verbonden met onze natuurlijke wereld. De stook transformeert natuurlijke elementen, rots en klei, tot iets nieuws. Heel elementair en tastbaar. De objecten die het oplevert, kunnen heel verschillend zijn: van uitbundige ruwheid tot exquise verfijning. Op zijn best combineren ze de creativiteit van de maker en de natuurlijke eigenschappen van het materiaal.

We zijn als mensheid steeds verder weg komen te staan van de natuur. Die is nu niet meer dan een een podium waarop we onze rol spelen. Dat voelt als een

enorm verlies. We weten inmiddels hoe gevaarlijk het is om geen rekening te houden met onze plaats in het delicate ecosysteem. We weten eigenlijk niet meer wie we zijn. Onze relatie met de planeet, de rotsen aan het oppervlak en het leven dat erop groeit, is essentieel. Die relatie moeten we tot uitdrukking brengen, haar vieren.

*Op de vorige pagina: Vindplaats van dioriet
▼ Vindplaats van ryoliet*

Rotsen zijn eigenlijk een soort geheugen van de planeet. Gevormd in honderden, duizenden, miljoenen, miljarden jaren, door heftige bewegingen en soms tergend langzaam aangeslibd. Ze vertellen het verhaal van hun schepping. Van beweging, enorme krachten diep in de aardkorst, erosie. En van de enorme uitgestrektheid van de tijd. De mineralen die ze bevatten, zijn essentieel geweest voor het ontstaan van leven en zo zijn rotsen eigenlijk een deel van de evolutie. En dit verband tussen rots en leven, organisch en anorganisch, is precies waar ik zo in geïnteresseerd ben. Want bij keramiek is dat verband er ook. Voor het transformeren van klei in duurzame keramiek is energie nodig. Hout, gas of olie, allemaal geconcentreerde vormen van zonne-energie, door levende wezens opgeslagen. Houtstook laat dat verband mooi zien. De klei gaat de oven in, vaak zonder glazuur, en door de enorme hitte wordt de klei door de as gekleurd, verzacht en geglaazuurd: het leven drukt zich uit op het anorganische. Alle glazuren die ik gebruik, laten dat verband zien. Want het zijn telkens combinaties van anorganische rotsen (stollingsgesteente, klei, zandsteen, kwarts en keileem) en de resten van leven (houtas, kalksteen en

krijt, gevormd door miljarden skeletjes). Er zitten alle mineralen in die nodig zijn om een glazuur te vormen, maar het zijn de organische bestanddelen die ze tot leven wekken: met prachtige kleuren, texturen, kristallen. Met variatie en beweging, zoals bij witte kwartsglazuren, die over helderblauwe of groene kleuren breken. Of *tenmokus*, die variëren van diep warm bruin, via gebroken paars, naar mat roestbruin met gele kristallen. En dikke olijfgroene celadons, blauw of wit geaderd, met bleekgroene kristallen. De stukken die ik maak, zijn meestal niet zo groot. Want de kleisoorten en gesteenten die ik gebruik, zijn moeilijk te verwerken en het gaat dan ook vaak fout. De vorm maak ik eenvoudig, om het oppervlak te laten spreken. En ik houd rekening met de plaats in de oven, zodat de vlam het gewenste effect geeft. In elk stuk wil ik het materiaal optimaal laten spreken. Toch werk ik vooral op gevoel, want anders ziet het werk er later te veel bedacht uit.

▼ Dartmoore bol

Op de volgende pagina: Edinburgh vaas

Foto's bij dit artikel: Matthew Blakely

WAT & HOE

Een natie is de verhouding tussen een volk en een plek, en cultuur is geworteld in die verhouding. Juist nu we ons zo van de natuur verwijderen, vind ik het belangrijk om die verbinding te verkennen en zo onze plaats in de wereld te hervinden. Keramiek kan de uitdrukking van een plek zijn, met de materialen die er gevonden worden. In de heuvels waar we wonen, de valleien, vlakten, moerasen, kusten. Door die variatie in materiaal en de natuurlijke verontreinigingen ontstaan kleuren die specifiek zijn voor de plek waar ze gevonden zijn.

De grondstoffen die we in de winkel kopen, hebben veel voordelen: ze zijn zuiver, goedkoop, klaar voor gebruik, verantwoord. Essentieel voor massaproductie, maar door hun zuiverheid vaak vlak en oninteressant. Dat geldt niet voor de natuurlijke materialen die ik gebruik. Die zuiver ik zo weinig mogelijk, gebruik ze liefst zoals ik ze gevonden heb om hun karakter te behouden: klei zo uit de grond, tenzij er krijt in zit. Want dan moet ik zeven om te voorkomen dat er in de oven stukjes uitspringen. Gesteente maak ik klein in een stalen vijzel, tot een gruis van twee tot drie millimeter. Daarna gaat het een uur of drie tot vier in de kogelmolen om het tot poeder te malen. Dus niet zo fijn als industriële materialen. In de lange houtstook vormt zich dan gemakkelijk glazuur, maar daar zie ik soms nog kleine stukjes rots in zitten, die het echt karakter kunnen geven. Kristallijne gesteenten, zoals graniet, zijn veel gemakkelijker klein te maken dan je zou denken. Ze worden in de biscuitoven heel bros door de verschillende uitzetting van de kristallen. Gesteenten met een fijnere structuur kunnen niet gecalcineerd worden en zijn vaak heel moeilijk te verwerken.

Werken met zulke natuurlijke materialen is best lastig, maar het resultaat is vaak geweldig.'

- ▲ *Het testen van soorten klei*
- *Stalen vijzel en stamper*
- ▼ *Gemalen gesteente*

Kijk hier hoe Matthew Blakely over zijn werk vertelt, zijn oven inpakt en stookt

De grote **K**: de kleine **K** op papier

De grote **K**. Net als de kleine **K** gaat dit boek over keramiek, inspiratie en knowhow.

Hoe vind ik mijn eigen weg, mijn eigen stem, mijn eigen manier om me in klei uit te drukken? En als ik die wel al gevonden heb, hoe realiseer ik dan mijn werk? Met welke materialen, technieken en gereedschappen?

Dit boek gaat over inspiratie en knowhow. Het laat zien hoe bekende en beroemde kunstenaars hun inspiratie vinden en gebruiken om heel persoonlijk en karakteristiek werk te maken. En zij laten bovendien stap voor stap technieken zien waarmee dat werk gerealiseerd kan worden.

Vind nieuwe inspiratie, probeer nieuwe technieken uit. Combineer ze met wat u al doet. Lees over 45 interessante kunstenaars en ontdek hoe zij hun eigen weg gevonden hebben. Kijk in hun technische keukens. Bent u amateur of professional, galeriehouder of verzamelaar, dit boek zal een bron van inspiratie zijn.

*Het grote **K** boek, HET grote KERAMIEK inspiratie en know-how BOEK*, Mels Boom, 2016, Stichting k+K, 256 pagina's, A4 (210 x 297 mm), paperback, genaaid, gedrukt op papier met FSC-merk, kleur, Nederlandstalig, ISBN 978-90-825430-0-1, € 29,95.

Te koop via de [webshop van de kleine K](#), winkels voor keramische materialen en op markten waar de kleine **K** aanwezig is.

Reacties op het boek:

‘Een uitzonderlijk kwalitatief boek dat de keramiek behandelt met eerbied en diversiteit.’

‘Verrassend, interessant, fraai vormgegeven boek. Ben er blij mee!’

‘Ook in dit boek fantastische foto’s en achtergrondinformatie. Top!’

‘Een musthave!!! Ik ben er heel blij mee!’

‘Ik vind het ook een prachtig en inspirerend boek. Bedankt eveneens voor de correcte levering.’

‘Mooi boek: ik heb er net heerlijk in zitten lezen.’

‘Dankjewel voor zoveel pracht en weelde.’

‘Fantastisch boek! Kan ik iedereen aanbevelen!’

‘WOW!! The book came in the mail. It is GLORIOUS!’

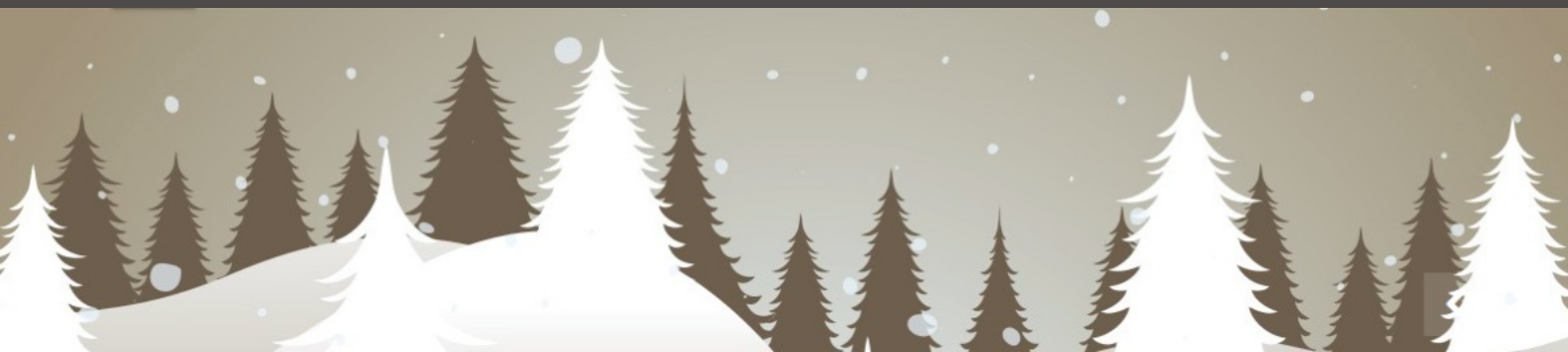
‘Het ziet er weer voortreffelijk uit.’

‘Kan ik iedereen aanbevelen!’

Een nieuw jaar!

Wij wensen u nieuwe ideeën
en nieuwe inspiratie,
kortom: een creatief 2017...

*... en vergeet de workshop van
Netty Janssens op zaterdag 14
januari niet: Stempels maken
en drukken & maken van
rijstpapier transfers!*

europaan makers gallery

ceramics · paintings · sculptures

www.europeanmakers.nl

Open wed/sat 12-17 hrs.

Entrance is down
the stairs at nr. 2a

European Makers Gallery in Amsterdam bestaat al ruim 15 jaar als platform voor hedendaags werk van buitenlandse en Nederlandse keramisten. We gaan plaats maken voor nieuw werk. Daarom geven we een mooie korting op objecten die we in stock hebben. **Kom en sla uw slag!**

Kom naar onze galerie in het Amsterdamse Spiegelkwartier, vlak bij het Rijksmuseum! U bent van harte welkom op wo t/m za van 12-17 u en op afspraak.

Ons adres is: Spiegelgracht 2a, Amsterdam; email: galerie@europeanmakers.nl; tel.: 020 622 30 88.

PODIUMDAG KERAMIEK

RIETVELDTHEATER DELFT

Tineke van Gils & Harm van der Zeeuw

25 maart 2017

10-16 uur

Rietveld 49, 2611 LH Delft

De belangstelling voor de podiumdag is groot. Reserveer per e-mail: info@tinekevangils.com. U ontvangt bericht. Plaatsing geschiedt op volgorde van aanmelding (er zijn 85 zitplaatsen). Uw plaats is definitief als vervolgens de toegangsprijs van € 55,- (incl. lunch) is overgeboekt. Bereikbaarheid: vanaf station ±13 min. lopen (of stadsbus); vanaf Marktgarage ± 6 min. lopen.

Informatie: www.tinekevangils.com/podiumdag/

e-mail: info@tinekevangils.com

Tel: +31 (0)15 3808191

Dutch Design

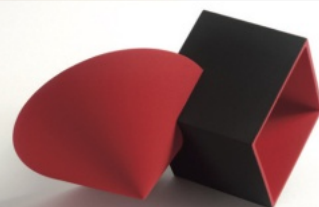
30 september 2016 t/m 15 januari 2017

KERAMIEKCENTRUM TIENDSCHUUR TEGELEN

Kasteellaan 8 • 5932 AG Tegelen NL • www.tiendschuur.net • Tel. +31 (0)77-3260213

Open: dinsdag t/m zondag van 11-17uur. • Gesloten: maandag.

Uw advertentie hier?
Zichtbaar voor nu
4.000 abonnees?

De tarieven
blijven in 2017 even
voordelig als in 2016:

1/1 pagina € 249,-

1/2 pagina € 129,-

1/4 pagina € 69,-

1/8 pagina € 39,-

Of een regeladvertentie
voor € 1,50 per regel.
Neem **contact** op!

DIT IS EEN REGELADVERTENTIE. Dus zonder
plaatjes. En dus goedkoper: maar € 1,50 / regel.
Naar wens uitgevoerd: met **kleur**, **cursief** of **vet**.
EEN GROTE KOP KOST NIETS EXTRA! Er gaan
dan wel minder tekens op een regel... Dit jaar de
eerste plaatsing gratis! Deze advertentie kost
€ 10,50. [Klik](#) om contact op te nemen.

**Advertentiemateriaal voor het volgende
nummer graag aanleveren
voor 15 januari**

Kleispul

klei, gereedschappen,
grondstoffen, glazuren
Musselweg 119, Mussel
www.kleispul.nl

Schrijven voor de kleine K?
Ook een passie voor keramiek én voor schrijven?
Meld je aan!
Word deel van het succes!

De kleine

Samen weten we méér

De F is weer in de maand. De F van Fe_2O_3 ,
van Functioneel, van Figuratief. Maar ook van
Fouten, Formules, **V**ragen en Fritten.
Formuleer je vraag op het **kleine K** Forum.

Foto van de maand

Oude oven in Höhr-Grenzhausen, foto: Mels Boom

Ook een leuke of mooie of interessante of gekke foto? Stuur hem op om hier te publiceren!

Podium

Zes keramisten uit Höhr-Grenzhausen

Höhr-Grenzhausen is een van Duitslands belangrijke keramiekcentra, waar al meer dan vijfhonderd jaar zoutgeglazuurde producten gemaakt worden.

Het herbergt het Keramikmuseum Westerwald, de Fachhochschule en natuurlijk tientallen pottenbakkerijen. Loes & Reinier International Ceramics maakte er voor de eerste expositie in 2017 (29-1 t/m 2-4) een keuze uit.

Höhr-Grenzhausen vormt het centrum van een regio, waar sinds de 14e eeuw zoutgestookt steengoed werd ontwikkeld en over heel Europa verspreid. Er was klei in overvloed, de omgeving was bosrijk, dus hout voor de ovens was er ook en het stadje lag aan een belangrijke zoutroute. De ontdekking in deze regio van de zoutglazuurmethode was van ingrijpende betekenis. Het maakte de keramiek die hier vandaan kwam in één klap tot het hardste en meest hygiënische vaatwerk in Europa.

Het stadje werd ook vermaard door de keramische opleiding, de Fachhochschule für Keramik und Glas, een wereldwijd hoog aangeschreven

opleiding. Daarnaast is er het Keramikmuseum Westerwald, waar men kan genieten van zowel het traditionele zoutgeglazuurde werk als van hedendaagse keramiek. Er is een belangwekkende permanente collectie, men organiseert tijdelijke tentoonstellingen van vooraanstaande keramisten uit de hele wereld en bovendien de Westerwaldprijs. Natuurlijk wonen en werken er in Höhr-Grenzhausen veel keramisten, in velerlei disciplines.

Wij selecteerden voor de komende expositie zes van hen, van wie de meesten al eerder aan een expositie in onze galerie deelnamen.

*Monika Debus, objekt, 2016, h 23 cm,
foto: articus & roetgen*

Nieuw in deze selectie is het werk van **Kiho Kang**. Hij is geboren in Korea (1980), kreeg daar zijn opleiding aan de Kookmin University en kwam met een beurs naar Duitsland om zich verder te bekwamen. Op de Fachhochschule werd Fritz Rossmann, die daar docent is, zijn mentor. Het beviel Kiho Kang goed in Duitsland en hij verwierf de ene prestigieuze prijs na de andere. Inmiddels heeft hij zich in de regio gevestigd, in het stadje Bad Ems.

Kenmerkend voor het werk van Kiho Kang is de door hem geprepareerde porseleinmassa, waarmee hij zijn werk uiterst langzaam met de hand opbouwt. Het is sober vaatwerk, constructivistisch aandoend, sterk van vorm en alleen aan de binnenzijde van glazuur voorzien.

Ook nieuw in de tentoonstelling is het werk van **Martin Goerg** (1962) die deel uitmaakt van de Keramikgruppe Höhr-Grenzhausen, evenals Monika Debus en Fritz Rossmann. Martin Goerg maakt vaatwerk dat op de draaischijf ontstaat. Hij creëert daarop strakke, minimalistische vormen die juist door de strenge beperkingen die hij zich oplegt een grote monumentaliteit krijgen. Hij ziet zijn werk als een driedimensionaal object met een sterke spanning tussen de binnen- en buitenruimte. In de meest recente, met de hand opgebouwde objecten legt hij de nadruk op de opening en geeft zo het idee van uitschenken een belangrijke rol.

Het levendige oppervlak van zijn objecten verkrijgt hij door het ruimhartig toepassen van porselein-engobes en de toevoeging van zout of soda tijdens het bakken (1140 °C reductiestook).

De overige deelnemers exposeerden al eerder in onze galerie. Tijdens de vorige tentoonstelling (**Celadon**) was **Fritz Rossmann** (1958) een van de exposanten. Ook nu weer zal hij een aantal porseleinen objecten laten zien, waarin zijn fascinatie voor de transparantie van het porselein en voor het celadonglazuur dat hij toepast een belangrijke rol speelt.

Monika Debus (1961) creëert vrije vormen uit platen klei die de basis vormen voor een vrijwel abstracte beschildering met engobes. Door het

Op pagina 49: Andreas Hinder, **Huhn**

▲ Kiho Kang, vazen, h circa 25 cm

► Martin Goerg, **Einzeln**

▼ Fritz Rossmann, schaal, h 13 cm

gebruik van vele nuances zwart en grijs krijgt het werk een sterk grafisch karakter. Zij past ook zoutglazuur toe, maar op een subtiele manier, waardoor het werk meer diepte en een zekere mystieke uitstraling verkrijgt.

Andreas Hinder (1964) boetseert zijn dierfiguren uit roodbakkerende steengoedklei die vermengd wordt met grove chamotte. Hij streeft niet naar een naturalistisch beeld, maar benadert zijn onderwerpen meer iconografisch. Vaak kiest hij zijn onderwerpen uit de sprookjeswereld of de mythologie. Denk daarbij aan vos, haas of wolf. Maar hij is ook een meester in het vormgeven van vogels zoals raven en kippen. De toepassing van een wit of zwart slib, waar de roodgebakken ondergrond in doorschemert, geeft zijn werk in de voorkomende gevallen een bijzonder levendig karakter.

Marlen Schulze (1977) studeerde in 2006 af aan de Fachhochschule. Ze heeft zich toegelegd op het maken van figuratieve plastiek in steengoed. In haar werk verbindt zij luchtigheid en levensvreugde, spanning en lust. Ze harmoniëren met een technische beheersing van schilderachtige elementen en de beeldende precisie in de plastische behandeling van het materiaal. 'Met hart, hand en klei vorm ik mijn persoonlijke verhalen, mijn indrukken van het mens-zijn, want de mens staat altijd in het middelpunt. Sprookjesachtig, dromerig of humoristisch wordt het als een verfvlek, als een sprankje hoop in een duistere omgeving of omgekeerd toont het de mens als verstoorder van een gave wereld.'

In 2009 verkreeg Marlen de opdracht voor een kunstwerk in de openbare ruimte ter gelegenheid van de nieuwbouw van het Keramiekmuseum Westerwald. Heel toepasselijk heeft zij gekozen voor het afbeelden van een groepje mensen die aan het zoeken zijn naar potscherven. Zij zal op deze expositie weer enkele van haar sculpturen tonen en vult die aan met een aantal theekommen. In deze koppen, waarvan de motieven aan naaktstudies ontleend zijn, blijft het lichtig, ongedwongen. Hierbij vermengt zij het schilderachtige met de decoratieve elementen van het serviesgoed.

Reinier van de Voorde

▲ *Monika Debus, objekt, 2016, h 26 cm, foto: articus & roetgen* ◀ *Andreas Hinder, Eichhörnchen*
▼ *Marlen Schulze, Eine Liebesgeschichte*

Leen Muller

Kern van de Goudse aardewerkindustrie is steeds de NV Plateelbakkerij Zuid-Holland geweest, opgericht in 1898 en failliet gegaan in 1965. Binnen dit bedrijf heeft plateelschilder en ontwerper Leen J. Muller (1879-1969) een beslissende rol gespeeld tussen 1898, het jaar van zijn komst naar Gouda, tot aan zijn vertrek in 1936.

De kleinzoon van Leen Muller, Frits Muller, heeft een grote collectie van het werk van zijn opa opgebouwd en deze geschonken aan Museum Gouda. Een deel van de schenking is nu weer te zien in het museum.

t/m 15 januari
Museum Gouda
Achter de Kerk 14
2801 JX Gouda
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Sexy ceramics

Historische afbeeldingen, verborgen symbolen en bekende liefdesverhalen uit Oost en West vormen een belangrijk onderdeel van deze tentoonstelling. Courtisanes, femmes fatales, sensuele muiltjes en ondeugende herderstaferelen tonen een wereld vol verleiding. Het explicietere werk zal te zien zijn in de zaal met de peep-show, waarvoor een leeftijdsgrens van 16 jaar gehanteerd wordt.

De voorwerpen die getoond worden, komen uit de privécollectie van kunstverzamelaar Ferry Bertholet, kunstschilder, schrijver, collectionneur en restaurator. Hij werd geboren in 1952 en studeerde van 1970 tot 1976 aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunst in Amsterdam. Hij staat bekend als kenner van Chinese erotische kunst en Japanse prenten. Van zijn hand zijn inmiddels zes kunstboeken in verschillende talen uitgebracht. In 2014 was de Chinese erotische collectie van Bertholet te zien in Sotheby's Art Gallery te Hong Kong. Vervolgens werden enkele van de belangrijkste stukken gebruikt in tentoonstellingen van het British Museum, het Berkeley Art Museum, De Nieuwe Kerk en het Rijksmuseum te Amsterdam.

t/m 9 juli
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Something to believe in

Een getergde Hitler in zijn atelier, een afgehakt zwartepietenhoofd en een Jezus met overgewicht. Het werk van keramist Joost van den Toorn (Amsterdam, NL, 1954) is kritisch en provocerend, maar werkt ook op de lachspieren. In zijn kenmerkende lichtvoetige stijl neemt hij grote thema's als oorlog, kunst met een grote K en religie op de hak, maar geeft hij net zo goed de gewone mens en het dier ervan langs.

Van den Toorn verkent graag de grenzen. Sinds 1980 maakt hij keramisch werk waarin hij beelden uit het 'collectieve geheugen' vermengt met verhalen uit filosofische, literaire en historische bronnen. Tegenstellingen als goed en fout, held en antiheld of lage en hoge cultuur keren vaak terug. Door deze tegenstellingen met humor en ironie te belichten, zet hij de kijker aan het denken.

In dezelfde periode is in het Groninger Museum een tentoonstelling met beeldhouwwerk van Joost van den Toorn te zien.

t/m 8 januari

Keramiekmuseum Prinsessehof

Grote Kerkstraat 11, 8911 DZ Leeuwarden

Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

Groninger Museum

Museumeiland 1, 9711 ME Groningen

Open: dinsdag t/m zondag 10 - 17

lees
meer

Cats vs dogs

Honden en katten zijn al eeuwenlang onze huisgenoten. Ze spelen de rol, zoals hun baasjes dat zien. De hond als trouwe viervoeter, de kat als onafhankelijk en geheimzinnig wezen. Het zo geliefde huisdier heeft zijn intree in de kunst gedaan als drager van symbolen, als wezen waarop menselijke (on)deugden geprojecteerd kunnen worden.

Deze tentoonstelling laat zien hoe vaak katten- en hondenmotieven voorkomen in de keramische kunst sinds de Jugendstil. U kunt er de bizarre honden van Carolein Smit vinden, maar ook de katinstallaties van de geweldige keramiste Beate Kuhn.

t/m 29 januari

Keramion

Bonnstraße 12

D-50226 Frechen, Duitsland

Open: dinsdag t/m vrijdag 11 - 17

zaterdag 14 - 17, zondag 11 - 17

lees
meer

Wouter Dam & Jongjin Park

Tegenstellingen, zeker. Net als de andere tentoonstellingen bij Puls. Dam met zijn perfecte sculpturen, gebaseerd op gedraaide vormen. Park (zie ook *de kleine K* nummer 17 voor een uitgebreid artikel) met zijn gestapelde vormen, spontaan opgebouwd met behulp van papieren tissues.

14 januari t/m 4 maart

Puls Contemporary Ceramics

Edelknaapstraat 19

1050 Brussel

België

Open: woensdag t/m zaterdag 13 - 18

lees
meer

Marianne Castelly

'Mijn stukken, gemaakt van porselein, zijn beschilderd met slib, kleurstoffen en glazuren. Het is alsof ik op een speelplaats ben: ik experimenteer, monteer, breek de objecten en breng deze uiteindelijk dan weer samen. Ik laat me beïnvloeden door schilderijen en ik kan niet stoppen met het opsporen van de vorm van kleur. Terwijl ik mijn objecten ontwerp als autonome objecten, ben ik instinctief op zoek naar de juiste vorm voor het uiteindelijk werk. Ik word geïnspireerd door kinderen en houd ervan om ze gade te slaan terwijl ze aan het schilderen zijn: intens en volledig gefocust. Ik wil dat mijn werk iets wilds heeft, maar ook iets kwetsbaars.'

de hele maand januari

European Makers Gallery

Spiegelgracht 2a

1017 JR Amsterdam

Open: woensdag t/m zaterdag 12 - 17

lees
meer

Dutch Design

Deze tentoonstelling laat een dwarsdoorsnede zien van Nederlands keramisch design. Met werk uit meerdere generaties ontwerpers van Johan van Loon tot en met Kiki van Eijk. Bij alle objecten staat het spelen met vorm en functie centraal, van eindeloze variaties op geometrische vormen tot reproducties van organische vormen zoals bloemen, knoflookbollen of konijnenoren. Een aantal exposanten morrelt aan de functionaliteit. Anderen brengen een hommage aan Nederlandse folklore. Sommige designers knipogen naar de wegwerpcultuur of flirten met andere culturen. Diverse reproductietechnieken zijn vertegenwoordigd. Van gieten tot en met ontwerpen uitgevoerd met 3D-printers. Daarnaast is er werk te zien dat tot stand gekomen is in speciale ateliers zoals Cor Unum of in samenwerking met grote bedrijven zoals Arabia en Rosenthal.

t/m 15 januari
Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen
Kasteellaan 8
5932 AG Tegelen
Open: dinsdag t/m zaterdag 14 - 17
zondag 11 - 17

lees
meer

Bernadette Stokwielder

Bernadette is ruim 30 jaar met keramiek bezig. Haar werk ontstaat voornamelijk op de draai-schijf en het heeft een gebruiksfunctie. Vooral theepotten hadden altijd al haar voorliefde. 'Het fijne van gebruiksgoed vind ik dat het deel uitmaakt van het dagelijks leven. Toch verhef ik de laatste jaren de theepot boven het dagelijkse van hun functie door ze op heel hoge theelicht-objecten te plaatsen. Het maakt ze autonoom en ook kwetsbaar, zo hoog op die torens. Het werk wordt gestookt in de zoutoven op 1280 graden. Het stoken met zout is een spannend proces dat zich niet laat dicteren. Je kan voorwaarden scheppen door het gebruik van slibs, de hoeveelheid zout en stookwijze, maar moet het dan verder overgeven aan de oven.'

15 januari t/m 25 februari
Galerie Theemaas
Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam
Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Terra 30! Duo expo

Bij deze tentoonstelling is de raku stooktechniek de verbindende factor. **Susanne Silvertant** heeft hierin haar eigen weg gevonden met architectonische vormen die het Terra publiek al jaren boeit. Aan **David Roberts** uit Groot-Brittannië heeft zij een gerenommeerde expositie-partner; zijn reputatie is groot en mondiaal. Zijn kommen en schalen hebben een hoge verfijning in huid en decoratie.

t/m 7 januari 2017

Martin McWilliam

In 2017 start de serie exposities in Galerie Terra met een solotentoonstelling van de in Duitsland woonachtige Engelse kunstenaar Martin McWilliam. Met zijn thema *The pot and its image* is hij een vaste gast in de galerie. Zijn objecten hebben na een werkperiode in China een meer archeologisch karakter gekregen. Hij plaatst de kannen en kommen tussen verticale 'steunpilaren', waarbij hij de beschouwer uitnodigt goed te kijken. De verschillende dimensies in ruimte en tijd, aanvankelijk beïnvloed door de Japanse cultuur, vinden hun weg en leiden van het kopiëren van wat hij bewondert tot dat wat schoonheid vertegenwoordigt. McWilliams overtuiging dat kunst het proces is, waarbij de producten van onze nieuwsgierigheid te voorschijn komen, illustreert hij met de volgende citaten uit de roman *The goldfinch* van Donna Tartt:

‘—if a painting really works down in your heart and changes the way you see, and think, and feel, you don’t think, ‘oh, I love this picture because it’s universal.’ ‘I love this painting because it speaks to all mankind.’ That’s not the reason anyone loves a piece of art. It’s a secret whisper from an alleyway. Psst, you. Hey kid. Yes you.’

Of een verfstreek, of — in zijn geval — een kom iets te zeggen heeft, is voor hem van een andere orde: ‘...there’s a middle zone, a rainbow edge where beauty comes into being...’

28 januari t/m 25 februari

Galerie Terra Delft

Nieuwstraat 7, 2611 HK Delft

Open woensdag t/m vrijdag 11 - 18

zaterdag 11 - 17

1e zondag van de maand 13 - 17

lees
meer

Zes keramisten

Höhr-Grenzhausen is een van Duitslands belangrijkste keramiekcentra, waar al meer dan vijfhonderd jaar zoutgeglazuurde producten gemaakt worden. Het herbergt het Keramiek-museum Westerwald, de Fachhochschule en natuurlijk tientallen pottenbakkerijen. Loes & Reinier International Ceramics maakte er voor de eerste expositie in 2017 een keuze uit.

29 januari t/m 2 april
Loes & Reinier International Ceramics
Korte Assenstraat 15
7411 JP Deventer
Open: donderdag t/m vrijdag 11 - 18
zaterdag 11 - 17

lees
meer

CERA⁸ MIC VENT

Ceramic Event 8 - 2017

In 2017 zal opnieuw het *Ceramic Event* plaatsvinden, de achtste editie inmiddels. Het Event laat zien wat er in de hedendaagse keramiek gebeurt en toont de bezoeker een selectie van creaties, installaties, unieke stukken (ook digitaal) en performances van hoge kwaliteit. Tijdens de manifestatie kunnen werken verkocht worden. Er is ook een boekenstand waar u boeken over kunst en keramiek kunt aanbieden.

Kunstenaars worden uitgenodigd zich in te schrijven. Uit de inzendingen zal een selectie plaatsvinden door een professionele jury, die vooral oordeelt op basis van artistiek concept en technisch kunnen.

Voor dit evenement in Brussel in september 2017 is de inschrijving nu geopend. Daarvoor vindt u meer informatie en inschrijfformulieren achter de link rechts onderaan deze pagina.

september
Les Ateliers Galerie de l'Ô
Rue de l'Eau, 56a
1190 Forest
België
info@galeriedelo.be
www.galeriedelo.be

lees
meer

Krenten uit de pap

In september 2016 kreeg Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen een enorme schenking van Pieter Doensen. Ruim 1300 keramische kunstwerken. Met internationale en nationale hedendaagse kunst, van autonoom werk tot design voor bekende porseleinfabrieken. De collectie begint in 1950 en loopt ongeveer tot en met de jaren negentig van de vorige eeuw. Deze laat de belangrijkste ontwikkelingen en kunstenaars van de hedendaagse Nederlandse en Europese keramiek zien. *Krenten uit de pap* toont de hoogtepunten uit deze imposante collectie.

20 januari t/m 7 mei
Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen
Kasteellaan 8
5932 AG Tegelen
Open: dinsdag t/m zaterdag 14 - 17
zondag 11 - 17

lees
meer

Nederland breit

Nederland breit in de keramiek, twee historische ambachten hand in hand. Met als curator de Nederlandse textielkunstenares en breispecialiste Constance Willems, bereidt de Stichting Keramisch Museum Goedewaagen een tentoonstelling voor over de weergave van het aloude ambacht van het breien op keramiek. Het museum zelf heeft in de afgelopen jaren waardevolle bruiklenen weten te verwerven, vooral op het terrein van oud-Nederlandse streekdrachten. Voor de expositie zoekt het museum expliciet twee-, maar zeker ook driedimensionale keramische objecten waarop het breien verbeeld wordt. Veel waarvan inmiddels aan documentatie verzameld is, dateert uit de periode 1900-1910, maar ook latere dan wel eigentijdse keramiek is welkom. Beeldend kunstenaars die zich aangesproken voelen door het thema, wordt verzocht fotodocumentatie toe te zenden.

7 januari t/m 27 maart
Keramisch Museum Goedewaagen
Glaslaan 29
9521 GG Nieuw-Buinen
Open: maandag t/m vrijdag 10 - 16
zaterdag en zondag 13 - 17

lees
meer

OUT-OF-THE-BOX I

HazArt in Soest viert 25 jaar exposities van hedendaagse kunst. In 1991 vond de eerste expositie van hedendaagse beeldhouwkunst plaats. Tegenwoordig zijn het allang niet meer alleen sculpturen die geëxposeerd worden, maar ook installaties, objecten, schilderijen, grafiek en dergelijke. Nu, 25 jaar later, zijn er drie bijzondere exposities gepland om dit jubileum inhoud te geven. Daarvoor is er in de archieven gedoken en zijn de namen van de kunstenaars die hier de afgelopen jaren geëxposeerd hebben bijeen gebracht.

In deze eerste tentoonstelling is er werk te zien van onder andere: Evert van Kooten Nieuwkerk, Wilma Bosland, Karola Veldkamp, Jacqueline Bohlmeijer, Esther Stasse, Anita Manshanden en Beatrijs van Rheeden.

11 december t/m 29 januari

Kunststichting HazArt

Pimpelmees 3

3766 AX Soest

Open: woensdag t/m vrijdag 10 - 17

zaterdag 10 - 16

lees
meer

Soffio d'Italia

Keramis in Henegouwen toont het werk van zeven keramisten uit de collectie. Het museum bezit een grote verzameling traditioneel aardewerk, gemaakt in La Louvière. Daar zit ook veel materiaal bij van kunstenaars die vanaf de Tweede Wereldoorlog in de streek werkzaam waren. Vaak met Italiaans aandoende namen.

t/m 26 februari

Keramis

1 Place des Fours Bouteilles

7100 La Louvière, België

Open: dinsdag 9 - 17

woensdag t/m zondag 10 - 18

lees
meer

Canard pique-fleurs, 1951, Coll. Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, © Succession Picasso 2016

Picasso aan Zee

Museum Beelden aan Zee toont verrassende sculpturen van Pablo Picasso (1881-1973) en keramische werken uit de jaren na 1947. In de tentoonstelling worden unieke exemplaren in keramiek getoond evenals zeldzame beeldhouwwerken uit de beste museale en particuliere collecties van Europa. Sommige werken zijn nog nooit op Nederlandse bodem te zien geweest. Het sculpturale oeuvre van Picasso is door de jaren, in vergelijking tot zijn schilderkunst, onderbelicht gebleven.

t/m 5 maart
Museum Beelden aan Zee
Harteveldstraat 1
2586 EL Den Haag
Open: dinsdag t/m zondag 10 - 17

lees
meer

Foto: Yna van der Meulen

Markt & Beurs

Triënnale keramiek en glas 2016

Inclusief de tentoonstelling *Nuages*, met werk van Gisèle Buthod-Garçon (FR), Daphné Corrigan (FR), Haguiko (FR), Bente Skjoettgaard (DK), Anne-Marie Laureys (BE), Nathalie Doyen (BE) en Claire Lindner (FR).

Grande Halle du Site des Anciens Abattoirs, Mons (België)

Open: t/m 15 januari 2017

Podiumdag met keramiek in het theater!

De Podiumdag Keramiek gaat opnieuw van start, nu in het intieme Rietveldtheater in keramiekstad Delft. Harm van der Zeeuw en Tineke van Gils laten dan zien hoe hun kunstwerken als idee ontstaan en onder hun handen groeien. Niet alleen de fijne kneepjes van het vak worden op de achterwand van het podium geprojecteerd, maar met een beetje geluk spettert ook de inspiratie er aan de voorkant van af. De dag wordt georganiseerd door Tineke van Gils en heeft in Zoetermeer tot 2007 al vijf succesvolle jaargangen gekend. Om een van de 85 zitplaatsen à € 55,00 (incl. lunch) te reserveren, is snelheid geboden. Reserveren kan alleen bij Tineke van Gils, info@tinekevangils.com, +31 (0)153808191. Klik [hier](#) voor meer info.

Rietveldtheater

Rietveld 49, 2611 LH Delft
25 maart 2017, 10 - 16

lees
meer

De inspiratie website:
de blik op de wereld van de keramiek
en... actueel nieuws op de
Facebookpagina

Nog meer publicaties over inspiratie en knowhow

Colofon

De kleine K

Dit onafhankelijke digitale keramiekmagazine biedt inspiratie en knowhow over keramiek. Voor amateurs en professionals. Onafhankelijk, met informatie waar u wat mee kunt.

Uitgever

Stichting k+K, secretariaat: Montpalach,
F-82140 Saint-Antonin Noble Val
<http://inspiratie.ceramic.nl> en deKleineK.nl,
inspiratie@ceramic.nl.

Publicatie

De kleine K verschijnt in principe op de laatste vrijdag van elke maand. Het aantal pagina's is variabel. Niet meer dan een derde van het aantal pagina's is gewijd aan advertenties.

Abonnementen

kunnen alleen online afgesloten worden. Aanmelden kan [hier](#). Wijzigen en opzeggen kan via de link in de mail, die bij aanmelding werd toegestuurd; u vindt de link ook in de mail die elke maand het verschijnen van een nieuw nummer aankondigt. Abonnementen lopen van het eerste nummer na aanmelding tot en met het laatste nummer voor opzegging.

Een aantal oudere nummers kunnen gratis van de website gedownload worden.

Prijs

Dit magazine is gratis. Advertenties en donaties houden het zo.

Adverteren

De tarieven zijn aantrekkelijk. Op de [tarievenkaart](#) vindt u ook informatie over aanleverspecificaties, kortingen en dergelijke. Verdere informatie kunt u [aanvragen](#). Door te adverteren sponsort u *de kleine K* en werkt u mee aan continuïteit.

Geïnspireerd?

Investeer in verrijking van de keramiekwereld en houd *de kleine K* gratis. Dat kan door [vriend](#) te worden, te doneren of te adverteren. Elke donatie is welkom. Maak een bedrag over naar IBAN NL68INGB0007343733 t.n.v. Stichting k+K.

Inhoud

Samenstelling en grafische vormgeving, teksten (tenzij anders aangegeven): Mels Boom. Foto-verantwoording: als door kunstenaars geleverd. Aan deze uitgave droegen bij: Rob van Bergen, Matthew Blakely, Hermien Buytendijk, Elvira Groenewoud, Marit Kathriner, Wendy Lawrence, Brenda McMahon, Yna van der Meulen en Reinier van de Voorde.

Kopij

Werk mee aan een volgende uitgave! Kopij kan, alleen in digitale vorm, altijd ingeleverd worden bij inspiratie@ceramic.nl. Beeldmateriaal moet van voldoende resolutie zijn (minstens 1500 x 2500 pixels, niet gecomprimeerd) en vrij van rechten. De inzender van tekst en beeldmateriaal vrijwaart de uitgever voor aanspraken van derden. Teksten en afbeeldingen kunnen bewerkt worden.

Het maken van keramiek is niet altijd zonder risico's; goede voorbereiding en kennis terzake is noodzakelijk. De informatie in deze uitgave is met zorg samengesteld, maar de samenstellers kunnen niet aansprakelijk gesteld worden voor de juistheid ervan.

© Alle rechten voorbehouden. Teksten en afbeeldingen in deze uitgave zijn beschermd tegen kopiëren. Het opheffen van deze bescherming is niet toegestaan. Printen voor eigen gebruik, kopiëren van de integrale uitgave en het doorgeven daarvan mogen wel.

[inspiratie website](#) | [contact](#) | [gratis abonnement](#)

[Download](#) verschenen nummers.

Bezoek de [Facebookpagina](#) met actueel nieuws of het [forum](#) voor vragen en opmerkingen.

